

Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 3 im. Jana Pawła II
w Paczkowie ul. 1 – go Maja 2

RAPORT Z EWALUACJI WEWNĘTRZNEJ

Diagnoza czynników ryzyka i czynników chroniących
w celu przeciwdziałania narkomanii
i podejmowania ryzykownych zachowań przez uczniów.

Paczków, dn. 20 września 2020 r.

WSTĘP

Prezentowany raport jest rezultatem ewaluacji wewnętrznej przeprowadzonej w Publicznej Szkole Podstawowej Nr 3 im. Jana Pawła II w Paczkowie przez zespół do spraw ewaluacji w składzie: Barbara Habaj, Danuta Kurowska, Dorota Osuchowska.

Raport dotyczy diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkoły potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych i ma określić zasadność podejmowania konkretnych działań w celu eliminowania zagrożeń.

Ewaluacja została przeprowadzona we wrześniu 2020 r.

I. CEL EWALUACJI, PYTANIA KLUCZOWE, WSKAŹNIKI SUKCESU

1.1 Problem badawczy:

Diagnoza czynników ryzyka i czynników chroniących w celu przeciwdziałania narkomanii i podejmowania przez uczniów zachowań ryzykownych.

1.2 Przedmiot ewaluacji:

Przedmiotem badań były cztery grupy zachowań problemowych/ryzykownych uczniów:

- 1) przemoc i zachowania agresywne,
- 2) wykluczenie społeczne,
- 3) używanie substancji psychoaktywnych,
- 4) problemy szkolne oraz psychospołeczne czynniki chroniące i czynniki ryzyka uwzględniające wpływy rówieśnicze, rodzinne, szkolne, środowiskowe i cechy indywidualne.

1.3 Cel ewaluacji:

Celem badań była ocena czynników ryzyka i czynników chroniących zachowań problemowych/ryzykownych uczniów naszej szkoły oraz modyfikacja Programu wychowawczo-profilaktycznego. Wnioski i wyniki badań stanowią podstawę do wprowadzenia zmian w programie na rok szkolny 2020/2021.

1.4 Pytania kluczowe:

1. Jaki jest stan emocjonalny uczniów, a w szczególności w zakresie:
 - samoakceptacji,
 - zadowolenia z życia,
 - udziału w życiu społecznym,
 - motywacji wewnętrznej?
2. Stosunek ucznia i jego ocena ryzykownych zachowań związanych z:
 - a) używaniem dostępnych używek (alkohol, nikotyna, leki uspokajające),
 - b) używek niedostępnych legalnie – narkotyków, dopalaczy,
 - c) nagannych zachowań – wagary, zaniebdywanie obowiązków w rodzinie i w szkole,
 - d) przemocy niewerbalnej – bicie, dokuczanie, znęcanie,

- e) przemocy werbalnej – słownej (obrażanie, dokuczanie, cyberprzemocy).
3. Oszacowanie skali zdarzeń zachowań ryzykownych wśród uczniów w ostatnich 12 miesiącach, w tym z:
- cyberprzemocą,
 - treściami promującymi zachowania destrukcyjne,
 - seksstingiem,
 - groomingiem,
 - łańcuszkami szczęścia typu „Neknomination”,
 - zagrożeniem prywatności,
 - spamami.
4. Ustalenie kręgu osób do, których uczniowie będą zgłaszali się po pomoc w sytuacjach dla nich niebezpiecznych lub zagrożenia.

1.5 Wskaźniki sukcesu:

- Uczniowie w szkole czują się bezpiecznie.
- Uczeń wie i rozumie jakie zagrożenia pochodzą z Internetu.
- Uczeń zgłasza się po pomoc w przypadku poczucia zagrożenia fizycznego i psychicznego.
- Uczniowie nie podejmują prób korzystania z narkotyków i dopalaczy.
- Nauczyciele w działaniach wychowawczych kładą nacisk na mocne strony ucznia.
- Program wychowawczo-profilaktyczny jest adekwatny do likwidacji zdiagnozowanych ryzyk i bazuje na wykorzystaniu czynników chroniących.
- Zaburzenia stanu emocjonalnego uczniów są rozpoznawane i kierowana jest pomoc psychologiczno-pedagogiczna.
- Uczniowie są otwarci i potrafią dzielić się z nauczycielami, pedagogiem swoimi problemami osobistymi.
- Nie ma w zespołach klasowych uczniów wykluczanych.
- Uczniowie i nauczyciele znają zasady bezpiecznego korzystania z zasobów internetowych.
- Uczniowie nie stosują cyberprzemocy.
- W zespołach klasowych funkcjonuje pomoc koleżeńska.

II. INFORMACJE DOTYCZĄCE ORGANIZACJI EWALUACJI

2.1 Źródła informacji w obszarach objętych ewaluacją :

- uczniowie klas IV–VIII,
- pedagog,
- dokumentacja szkolna,
- instytucje wspierające szkołę – Policja, OPS.

2.2 Opis metod i narzędzi badawczych:

- metoda kwestionariuszowa – ankieta skierowana do uczniów,
- analiza dokumentów :
 1. sprawozdania wychowawców o sytuacji wychowawczej w klasie w zakresie problemów wychowawczych związanych z zachowaniami ryzykownymi,

2. ocena sytuacji wychowawczej na zakończenie roku szkolnego,
- informacje od pedagoga szkolnego (analiza sytuacji kryzysowych mających miejsce w ubiegłym roku szkolnym (eksperymentowanie ze środkami psychoaktywnymi, wszelkie niepokojące informacje ze strony rodziców uczniów oraz przypadki rażących zaniedbań ze strony rodziców),
 - analiza informacji z instytucji zewnętrznych – Policji, OPS –u.

III. ANALIZA WYNIKÓW EWALUACJI WEWNĘTRZNEJ

3.1 Opracowanie wyników ankiet przeprowadzonych wśród uczniów:

W ankiecie wzięło udział 52% dziewcząt i 48% chłopców z klas IV -VIII Publicznej Szkoły Podstawowej nr 3 im. Jana Pawła II w Paczkowie.

Ankieta dla uczniów klas IV –VIII składała się z 37 pytań.

Wyniki badań opracowano w postaci wykresów, tabel i przedstawiają się następująco:

1. Jak często grasz na komputerze?

CZĘSTOTLIWOŚĆ	KLASY IV-VIII
CODZIENNIE	26%
RAZ NA PARĘ DNI	17%
RAZ W TYGODNIU	10%
RAZ NA MIESIĄC	10%
NIE GRAM	37%

26% badanych uczniów **codziennie** gra na komputerze. **Raz na parę dni lub w tygodniu** gra 27% uczniów, a rzadko, bo **raz w miesiącu** gra tylko 10% badanych. Pozostali ankietowani 37% **nie grają** na komputerze.

2. Jak często uprawiasz sport?

CZĘSTOTLIWOŚĆ	KLASY IV- VIII
Codziennie	32%
Raz na parę dni	41%
Raz w tygodniu	10%
Raz na miesiąc	7%
Wcale	9%

Badani respondenci uprawiają sport **codziennie** - (32%) lub **raz na parę dni** –tak twierdzi 41% uczniów. Bardzo rzadko – tylko **raz na miesiąc** uprawia sport 7% badanych uczniów z klas IV-VIII. Aktywności fizycznej **nie podejmuje** 9% badanych.

3. Jak często czytasz książki dla przyjemności?

CZĘSTOTLIWOŚĆ	KLASY IV-VIII
CODZIENNIE	4%
RAZ NA PARĘ DNI	19%
RAZ W TYGODNIU	11%
RAZ NA MIESIĄC	24%
NIE CZYTAM	42%

4% ankietowanych lubi czytać książki **codziennie**, 30%- czyta je **raz w tygodniu lub raz na parę dni**. Rzadko, bo **tylko raz w miesiącu** sięga po książki – 24% uczniów. Po książki **nie sięga** – aż 42%. uczniów.

4. Jak często wychodzisz z przyjaciółmi wieczorem?

CZĘSTOTLIWOŚĆ	KLASY IV-VIII
CODZIENNIE	30%
RAZ NA PARĘ DNI	21%
RAZ W TYGODNIU	18%
RAZ NA MIESIĄC	9%
NIE WYCHODZĘ	22%

Uczniowie z klas 4-8 co stanowi 30 % wychodzą **codziennie** wieczorem z przyjaciółmi. **Raz na parę dni lub w tygodniu** wychodzi 39 % uczniów. Rzadko, bo tylko **raz w miesiącu** – 9 % badanych a 22% **nie wychodzi** wieczorami z przyjaciółmi.

5. Ile pieniędzy zwykle tygodniowo wydajesz na swoje potrzeby bez kontroli ze strony rodziców?

Uczniowie zapytani o dysponowanie pieniędzmi na swoje potrzeby, bez kontroli ze strony rodziców udzielili następujących odpowiedzi, które przedstawia tabela.

KWOTA	KLASY IV-VIII
0 ZŁ	26%
1-30 ZŁ	46%
31-60 ZŁ	7%
61 -100 ZŁ	11%
POWYŻEJ 100 ZŁ	10%

Przez cały tydzień **nie wydaje** żadnych pieniędzy 26% uczniów klas 4-8. Powyżej 100 zł na tydzień wydaje 10 %.

6. Jak oceniasz swoje stosunki z matką a jak z ojcem?

RELACJE	KLASY IV -VIII	
	MATKA	OJCIEC
BARDZO DOBRZE	67%	52%
DOBRZE	20%	33%
ŚREDNIO DOBRZE	10%	8%
ŹLE	2%	3%
BARDZO ŹLE	1%	4%

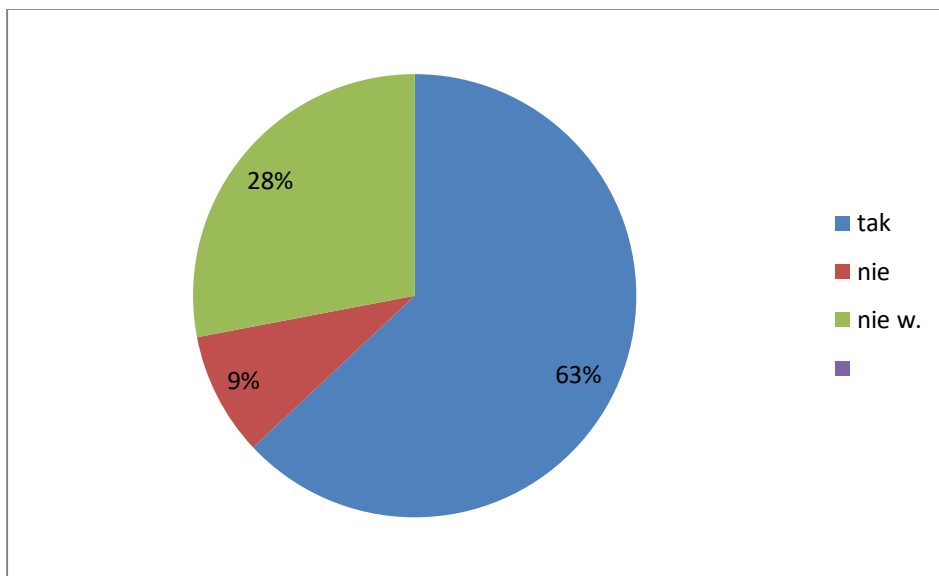
Zdecydowana większość badanych uczniów określa swoje relacje z rodzicami jako **bardzo dobre i dobre**. Istnieją w szkole uczniowie którzy uważają, że ich relacje z jednym z rodziców – ojcem są **złe** lub **raczej złe**.

7. Czy poniższe stwierdzenia odnoszą się do Ciebie?

STWIERDZENIA	SKALA			
	TAK IV-VIII	RACZEJ TAK IV-VIII	RACZEJ NIE IV-VIII	NIE IV-VIII
Moi rodzice określili ściśle zasady, co ja mogę robić w domu	27%	27%	22%	20%
Moi rodzice wiedzą z kim spędzam wieczory	64%	23%	8%	5%
Moi rodzice wiedzą, gdzie spędzam wieczory	62%	17%	5%	4%
Mogę łatwo otrzymać wsparcie emocjonalne od matki	73%	17%	6%	2%
Mogę łatwo otrzymać wsparcie emocjonalne od ojca	67%	19%	5%	5%
Mogę łatwo otrzymać wsparcie emocjonalne od przyjaciela	51%	29%	12%	6%

- **Moi rodzice określili ściśle zasady, co ja mogę robić w domu** – większość badanych uczniów 54% udzieliła na to stwierdzenie odpowiedzi – **tak i raczej tak**.
Odpowiedzi, że **nie** mają ściśle określonych zasad przez rodziców lub **raczej nie** udzieliło pozostała część badanych (42%). Zdaniem uczniów u większości są określone zasady przez rodziców.
Nie wszyscy uczniowie udzielili odpowiedzi na pytanie.
- **Moi rodzice wiedzą z kim spędzam wieczory** - większość badanych uczniów 87% udzieliła na to stwierdzenie odpowiedzi – **tak i raczej tak**.
Odpowiedzi, **nie i raczej nie** na to pytanie udzieliło 13% uczniów i ich zdaniem rodzice nie wiedzą w jakim towarzystwie oni przebywają.
- **Moi rodzice wiedzą, gdzie spędzam wieczory**- większość badanych uczniów 79% udzieliła na to stwierdzenie odpowiedzi – **tak i raczej tak**.
Odpowiedzi **raczej nie** na to pytanie udzieliło ok. 9 % uczniów. W opinii dzieci większość rodziców wie gdzie spędzają oni czas wolny, ale zdarzają się uczniowie, którzy twierdzą inaczej.
Nie wszyscy uczniowie udzielili odpowiedzi na pytanie.
- **Mogę łatwo otrzymać wsparcie emocjonalne od matki**- większość badanych uczniów klas IV - VIII (90 %) udzieliła na to stwierdzenie odpowiedzi – **tak i raczej tak**.
Odpowiedzi, **raczej nie** na to pytanie udzieliło 8 % uczniów. Nie wszyscy uczniowie udzielili odpowiedzi na pytanie.
- **Mogę łatwo otrzymać wsparcie emocjonalne od ojca** - większość badanych uczniów (ok.86%) udzieliła na to stwierdzenie odpowiedzi – **tak i raczej tak**.
Odpowiedzi, **nie i raczej nie** na to pytanie udzieliło 10% uczniów. W opinii uczniów zdecydowana większość badanych uczniów ma wsparcie emocjonalne ze strony matki i ojca. W szkole występuje grupa uczniów, która twierdzi, że ze strony ojca nie otrzymuje wsparcia emocjonalnego.
Nie wszyscy uczniowie udzielili odpowiedzi na pytanie.
- **Mogę łatwo otrzymać wsparcie emocjonalne od przyjaciela** - większość badanych uczniów kl. IV- VIII (ok.80%) udzieliła na to stwierdzenie odpowiedzi – **tak i raczej tak**.
Odpowiedzi, **nie i raczej nie** na to pytanie udzieliło ok.18% badanych respondentów. Nie wszyscy badani udzielili odpowiedzi na pytanie.

8. Czy reguły, które ustalają Twoi rodzice są dla Ciebie ważne?

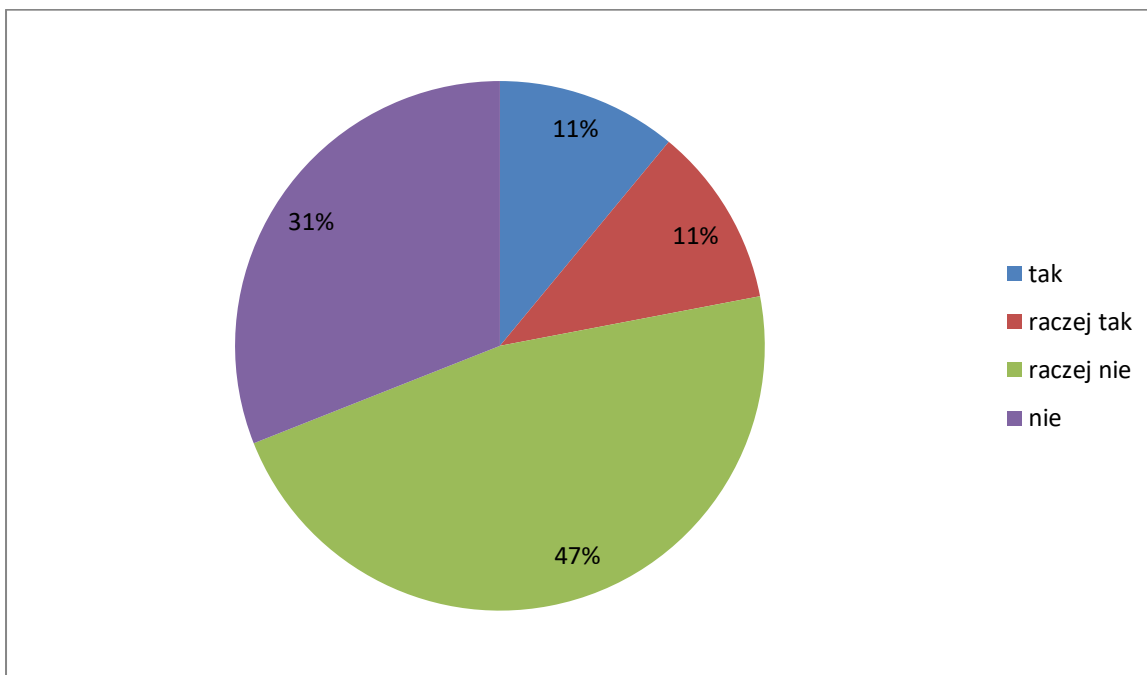
Dla 63% uczniów klas IV- VIII reguły, które ustalają ich rodzice są dla nich ważne. 5% badanych uznało, że **nie**, natomiast 32% jest zdania, że **nie wszystkie** ustalone przez rodziców reguły są dla nich ważne.

9. Na ile jesteś zadowolony ze swoich stosunków z przyjaciółmi?

RELACJE	KLASY IV-VIII
BARDZO ZADOWOLONY	46%
ZADOWOLONY	33%
ŚREDNIO ZADOWOLONY	14%
NIEZADOWOLONY	4%
BARDZO NIEZADOWOLONY	0%
NIE MAM PRZYJACIÓŁ	3%

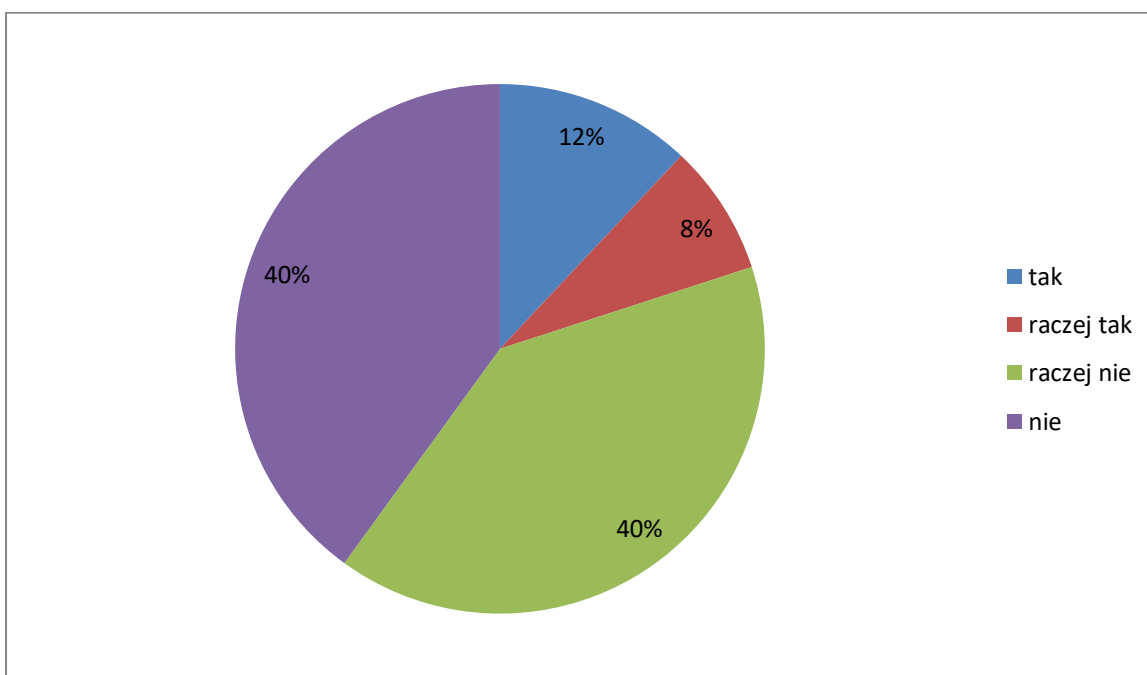
Zdecydowana większość badanych uczniów jest bardzo zadowolona lub zadowolona ze stosunków z przyjaciółmi – tak twierdzi 79% badanych respondentów. Pozostali są **średnio zadowoleni** ze swoich stosunków z przyjaciółmi – 14%. Ok. 4% badanych uczniów podało, że **nie jest zadowolony** z relacji z przyjaciółmi a 3%, twierdzi, że **nie ma** przyjaciół.

10. Czy uważasz, że w Twojej klasie jest wielu uczniów, którzy odnoszą się do Ciebie w sposób sprawiający Ci przykrość?

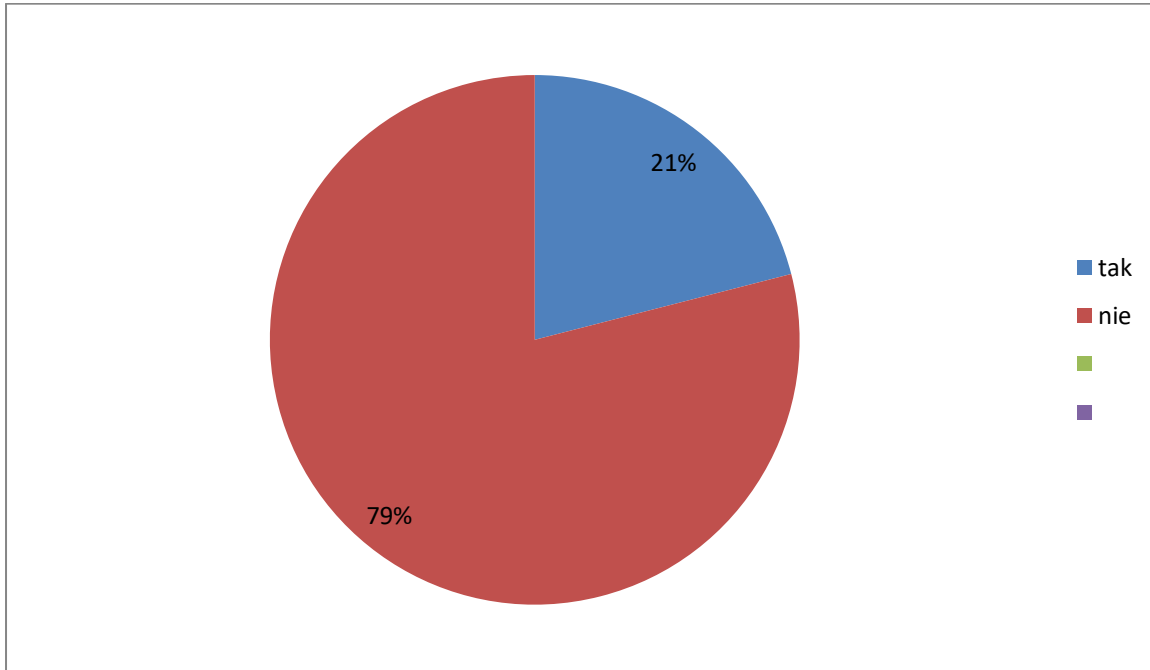
Większość badanych jest zdania, że w klasie **nie ma** wielu uczniów, którzy odnoszą się w sposób sprawiający przykrość – tak uważa 78% badanych, ale istnieje grupa osób (22%), która zauważa, że takie **osoby są** w klasie i zaznaczyła odpowiedź na **tak** lub **raczej tak**.

11. Czy uważasz, że siłą można rozwiązać konflikt?

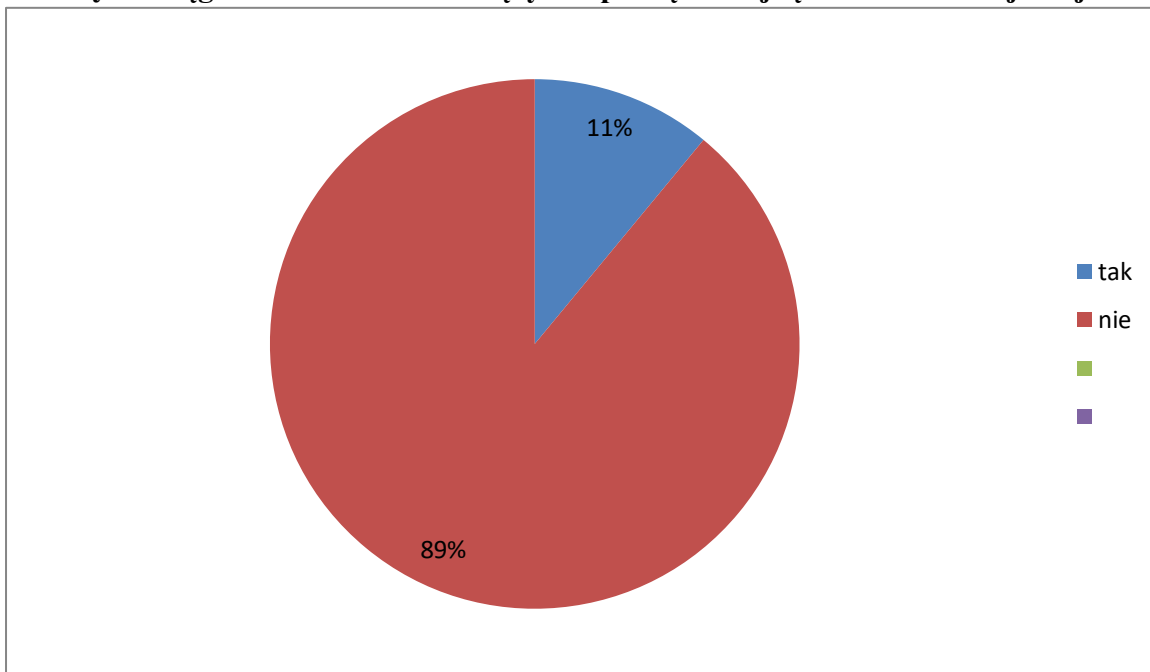
80% ogółu badanych uczniów jest zdania, że konfliktu **nie** lub **raczej nie** można rozwiązać siłą. Zdecydowana mniejszość badanych (20%) uważa, że konflikt można rozwiązać siłą.

12. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczyłeś przemocy (bójka, atak słowny ze strony kolegów czy koleżanek ze szkoły)?

Z opinii badanych uczniów (79%) wynika, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy **nie** doświadczyli oni przemocy ze strony kolegów czy koleżanek , ale 21% jest innego zadania i zaznaczyła odpowiedź na **tak**.

13. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy rozpocząłeś bójkę lub brałeś w jakiejś udział?

89% badanych uczniów w ciągu ostatnich 12 miesięcy **nie** rozpoczęło lub nie brało udziału w bójce, ale pozostali zaznaczyli odpowiedź na **tak**.

14. Czy uważasz, że jesteś pewny siebie?

ODPOWIEDZI	KLASY IV-VIII
TAK	33%
RACZEJ TAK	46%
RACZEJ NIE	14%
NIE	7%

Zdecydowana większość badanych uczniów uważają, że **jest pewna siebie** – tak twierdzi 79 % respondentów, a 21% uważa inaczej i wybrała odpowiedź **nie**.

15. Czy w szkole są jasno określone zasady postępowania i czy stosujesz się do tych zasad?

ODPOWIEDZI	KLASY IV-VIII
TAK	52%
RACZEJ TAK	44%
RACZEJ NIE	3%
NIE	1%

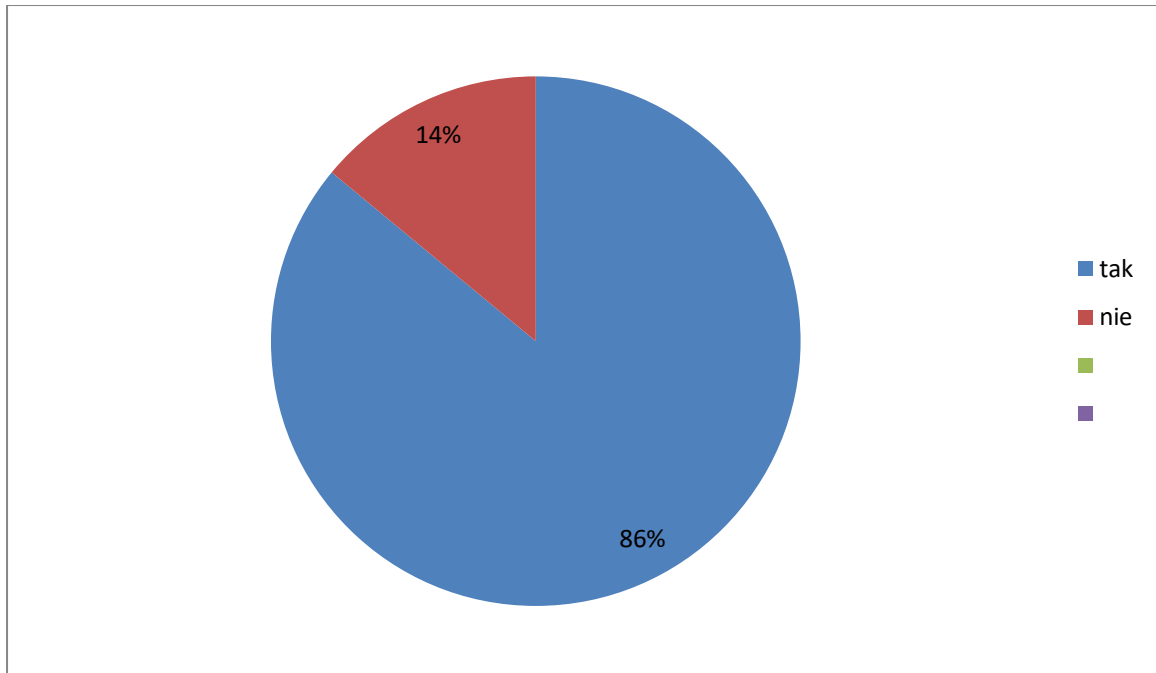
Uczniowie zapytani o zasady postępowania w szkole odpowiedzieli, że są one **jasno określone** - tego zdania jest 96% ankietowanych, a 4% uważa, że **nie** lub raczej nie. 90 % badanych twierdzi, że stosuje się do zasad panujących w szkole, natomiast 10% uważa że nie.

16. Czy wychowawca przekazuje Wam wiedzę na temat środków psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze itp.)?

ODPOWIEDZI	KLASY IV - VIII
TAK	57%
RACZEJ TAK	22%
RACZEJ NIE	6%
NIE	15%

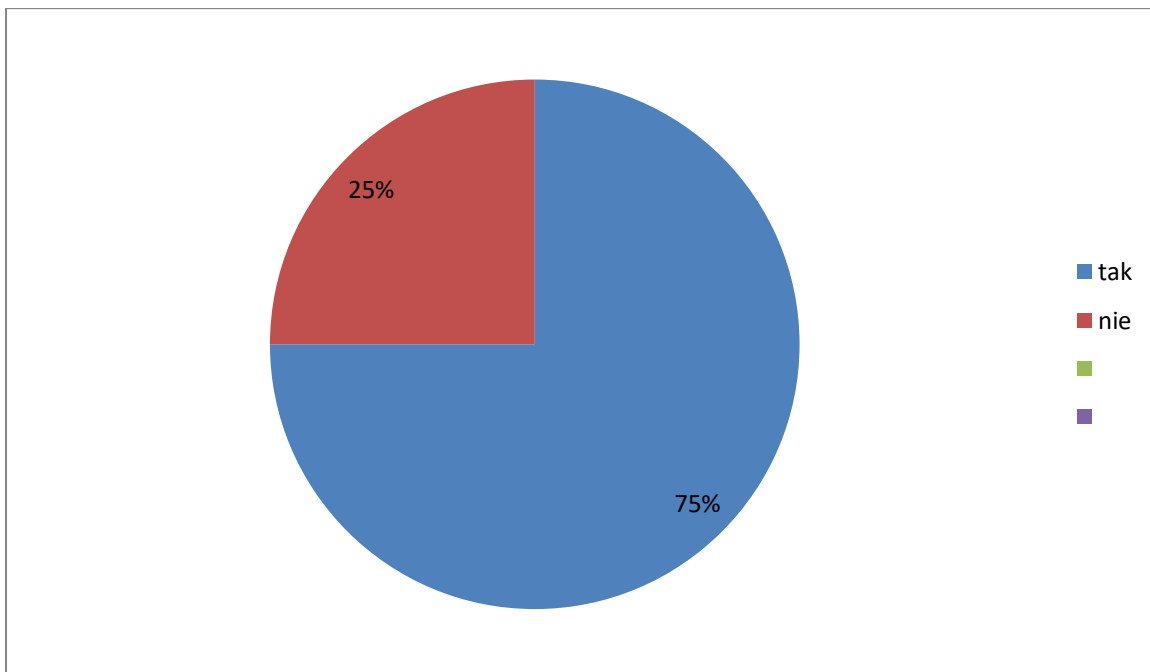
Zdecydowana większość badanych uczniów (79%) stwierdziła, że **wychowawcy przekazują** im wiedzę na temat środków psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze). Pozostali badani są innego zdania.

17. Czy wiesz czym są narkotyki?

Zdecydowana większość uczniów 86% odpowiedziała, że wie czym są narkotyki, nieliczna grupa uczniów co stanowi 14 % ogółu badanych na to pytanie podała odpowiedź nie.

18. Czy wiesz, czym są dopalacze?

Zdecydowana większość badanych – 75% **wie** czym są dopalacze, ale niektórzy uczniowie nie posiadają wiedzy na temat dopalaczy i zaznaczyli odpowiedź **nie**.

19. Skąd wiesz o narkotykach i dopalaczach?

Odpowiedzi ankietowanych na oba pytania przedstawia tabela. Uczniowie dowiadują się o substancjach psychoaktywnych (narkotykach i dopalaczach) z różnych źródeł

ŹRÓDŁO INFORMACJI	KLASY IV - VIII
	NARKOTYKI I DOPALACZE
Od rodziców	25%
Od wychowawcy	32%
Od znajomych	16%
Z telewizji	33%
Z Internetu	36%
Z gazetek, ulotek	10%
Z innego miejsca	9%
Nie wiem	7%

20. Jaki jest Twój stosunek do osób zażywających narkotyki i dopalacze?

STOSUNEK DO OSÓB	KLASY IV - VIII
Zdecydowanie negatywny	18%
Nie zwracam na to uwagi	18%
Nie podoba mi się, ale jestem tolerancyjny	21%
Próbuję im pomóc	4%
Nie mam zdania	39%

Zdecydowanie negatywny stosunek do osób zażywających narkotyki i dopalacze ma - 18% uczniów, 18% ankietowanych nie zwraca na to uwagi. Badani uczniowie (21%) odpowiadają, że nie podoba im się to, ale chcą być tolerancyjni . Tylko 4% uczniów próbuje pomóc takim osobom, a ok. 39 % nie ma na ten temat zdania, nie potrafi określić swojego stosunku do takich osób.

21. Którą z poniższych dróg wybrałbyś jako skuteczne narzędzie pomocy osobie zażywającej narkotyki?

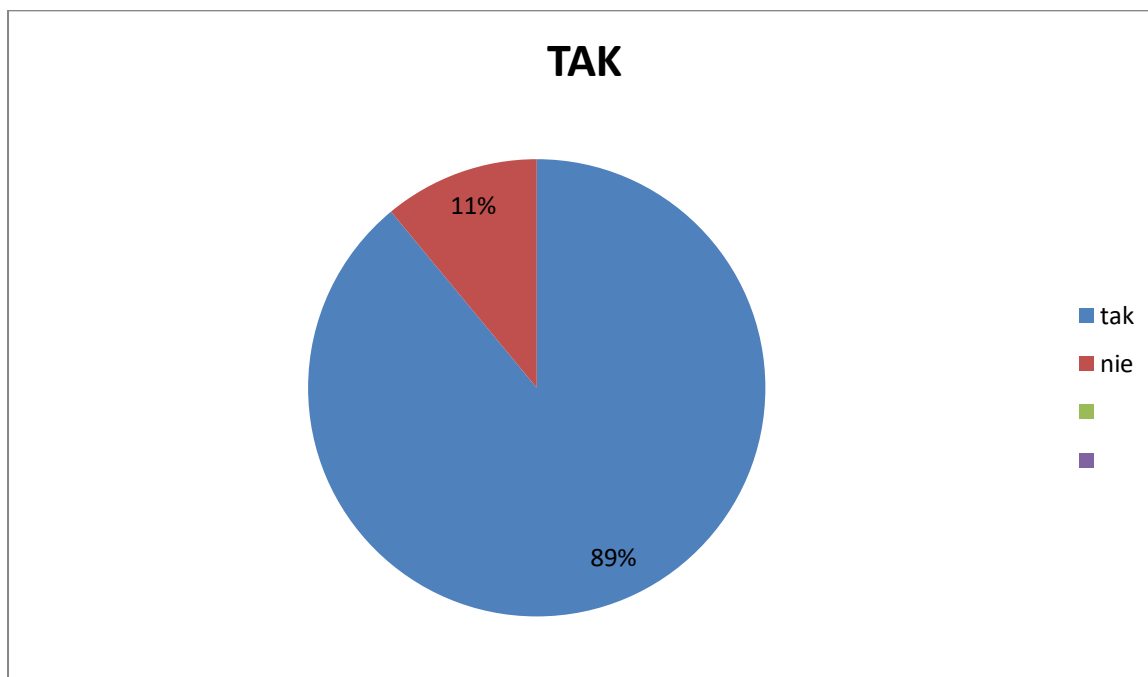
DEFINICJA	KLASY IV - VIII
Przekazanie informacji rodzicom osoby zażywającej narkotyki	25%
Kontakt ze specjalnym ośrodkiem ds. uzależnień	15%
Przekazanie informacji wychowawcy	15%
Nie mam zdania	45%

Ok. 25% badanych wybrało jako skuteczne narzędzie pomocy kontakt z rodzicem osoby zażywającej narkotyki. 15% uczniów wybrało instytucję – specjalny ośrodek ds. uzależnień,

a 15% poinformowałyby wychowawcę. 45% badanych nie ma zdania na ten temat, nie potrafi wskazać skutecznego narzędzia pomocy osobie uzależnionej.

22. Czy Twoim zdaniem sprzedaż i zażywanie dopalaczy powinno być zabronione?

Badani uczniowie udzielili na to pytanie następujących odpowiedzi:

Zdecydowana większość badanych uczniów – 89% uważa, że sprzedaż i zażywanie dopalaczy **powinno być zabronione**. Pozostali uczniowie (11%) są innego zdania i zaznaczyli odpowiedź na **nie**.

23. Czy spotkałeś się w szkole z zachęcaniem do zażywania środków psychoaktywnych (narkotyków, dopalaczy, leków)?

ODPOWIEDŹ	KLASY IV - VIII
TAK	3%
NIE	97%

Większość badanych uczniów - 97% **nie spotkała się** w szkole z zachęcaniem do zażywania środków psychoaktywnych, a 3% respondentów doświadczył takiego zdarzenia.

24. Czy brałeś kiedyś narkotyki?

ODPOWIEDŹ	KLASY IV -VIII
TAK	1%
NIE	99%

Większość badanych uczniów - 99% nie brała narkotyków. Pozostali uczniowie (1% ogółu badanych) zaznaczyli odpowiedź na tak.

25. Czy brałeś kiedyś dopalacze?

ODPOWIEDŹ	KLASY IV - VIII
TAK	0%
NIE	100%

100% badanych uczniów odpowiadając na pytanie wybrało odpowiedź **nie**.

26. Czy wśród Twoich znajomych ktoś bierze narkotyki?

ODPOWIEDŹ	KLASY IV - VIII
TAK	4%
NIE	96%

Większość badanych stwierdziła, że ich znajomi **nie biorą** narkotyków tak twierdzi – (96% ogółu badanych). Natomiast jest grupa osób (4%), która **przebywa w kręgu** znajomych **biorących** narkotyki.

27. Czy ktoś kiedykolwiek proponował Ci narkotyki?

ODPOWIEDŹ	KLASY IV- VIII
TAK	5%
NIE	95%

Większości badanych uczniów co stanowi 95% **nie** proponowano narkotyków. Pozostali uczniowie (ok.5%) spotkali się z taką propozycją.

28. Czy wg Ciebie, są w szkole uczniowie, którzy używają środków odurzających?

ODPOWIEDŹ	KLASY IV - VIII
TAK	15%
NIE	85%

Większość badanych uczniów (ok.85%) uważa, że w szkole **nie ma** uczniów którzy używają środków odurzających, natomiast 15 % uważa inaczej.

29. Czy uważasz, że jesteś szczęśliwy?

ODPOWIEDZI	KLASY IV -VIII
Tak	54%
Raczej tak	30%
Raczej nie	7%
Nie	9%

Zdecydowana większość badanych określa się **jako szczęśliwych i raczej szczęśliwych** – tak twierdzi 84%, pozostali uczniowie uważają inaczej i wybrali odpowiedź na nie lub raczej nie. (16%).

30. Czy sądzisz, że Twoi koledzy i koleżanki Cię lubią?

ODPOWIEDZI	KLASY IV -VIII
Tak	32%
Raczej tak	57%
Raczej nie	6%
Nie	5%

Zdecydowana większość badanych sądzi, że **jest lubiana lub raczej lubiana** przez kolegów w klasie – tak twierdzi 89 %, pozostali uczniowie są innego zdania i wybrali odpowiedź na **nie lub raczej nie** (11%).

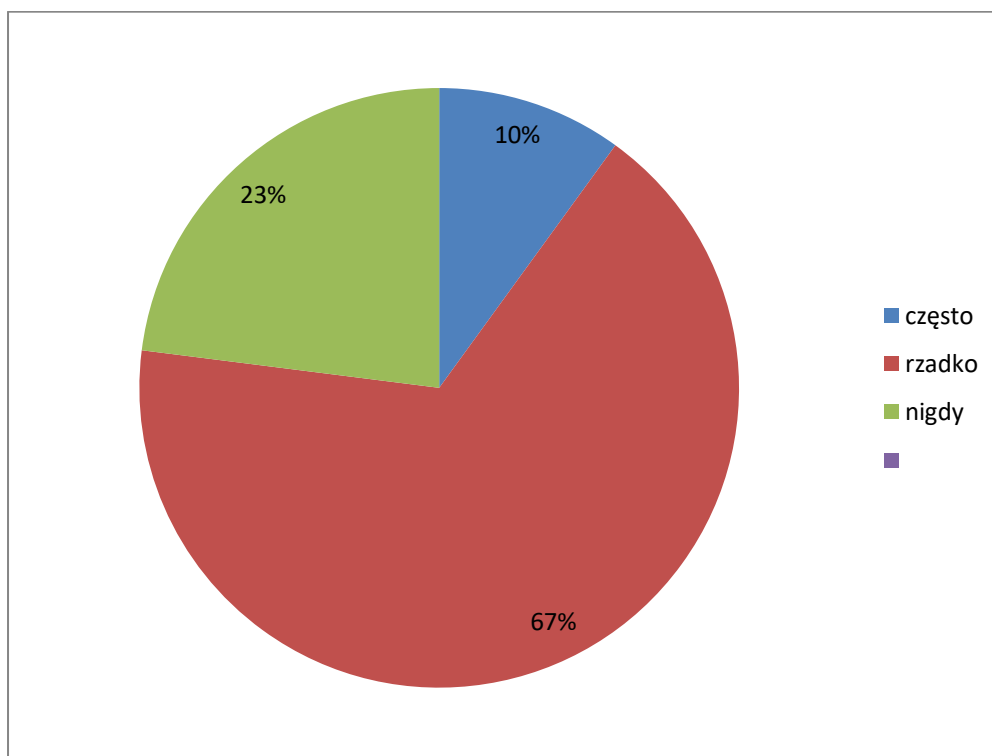
31. Czy masz przyjaciół wśród kolegów/koleżanek w klasie lub w szkole?

ODPOWIEDZI	KLASY IV -VIII
Tak	65%
Raczej tak	24%
Raczej nie	7%
Nie	4%

Zdecydowana większość ankietowanych (89%) uważa, że wśród koleżanek i kolegów w szkole **ma przyjaciół**. Pozostali są odmiennego zdania.

32. Jak często zdarza Ci się popadać w konflikty z innymi osobami?

Odpowiedź na pytanie przedstawia wykres.

Wynika z niego, że w konflikty z innymi osobami rzadko lub wcale nie popada większość badanych uczniów – 90%, natomiast u 10% badanych uczniów takie sytuacje zdarzają się często.

33. Czy są osoby w klasie, które Ci dokuczają?

ODPOWIEDŹ	KLASY IV- VIII
Tak i źle się z tym czuję	13%
Tak, ale są to tylko żarty	49 %
Nie, nigdy mi się to nie zdarzyło	38%

Ok. 38% badanych uczniów stwierdziło, że nigdy żadna z osób w klasie mu nie dokuczała. 49% podała, że tak, ale były to tylko żarty, natomiast dla 13% badanych było to nie miłe uczucie i czuły się z tym źle.

34. Jak spędzasz wolny czas?

SPOSOBY SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO	KLASY IV - VIII
Spędzam czas z kolegami lub koleżankami	60%
Czytam książki	9%
Gram w gry planszowe	11%
Gram w gry komputerowe lub na tablecie	29%
Uprawiam sport	23%
Spędzam miło czas z rodzicami	29%
Spędzam czas sam/sama	18%
Oglądam telewizję	33%

3.2 Analiza dokumentów szkolnych:

Analizując dokumentację szkolną za rok szkolny 2019/2020;

- sprawozdania wychowawców o sytuacji wychowawczej w klasie w zakresie problemów wychowawczych związanych z zachowaniami ryzykownymi,
- sprawozdanie dyrektora szkoły z nadzoru pedagogicznego za rok szkolny 2019/2020,
- sprawozdanie pedagoga zawierające między innymi ocenę sytuacji wychowawczej na zakończenie poprzedniego roku szkolnego,

otrzymano kompleksową informację na temat podejmowanych przez uczniów zachowań ryzykownych, kondycji emocjonalnej uczniów oraz jakości ich relacji społecznych występujących w szkole i ich otoczeniu.

Z analizy kontekstowej dotyczącej zagrożeń środowiskowych uzyskano następujące dane:

- za granicą w celach zarobkowych przebywało ok. 10% rodziców naszych uczniów,
- niektórzy uczniowie pochodzą z rodzin dotkniętych trudną sytuacją rodzinną (rozwód rodziców, separacja, śmierć rodzica, trudne sytuacje losowe, przemoc w rodzinie, uzależnienia, dysfunkcjonalność w rodzinie (ok.11%),
- w poprzednim roku szkolnym odnotowano przypadki wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”(2),
- zdarzały się przypadki izolowania, nieakceptowania uczniów w klasie,
- w szkole znajdują się uczniowie agresywni, zaczepni (ok. 4%),
- zdarza się, że występują u uczniów zachowania typu: agresja słowna, fizyczna,
- 1 uczennica posiadała orzeczenie PPP do kształcenia specjalnego z tytułu zagrożenia niedostosowaniem społecznym,
- uczniowie objęci opieką kuratora sądowego, asystenta rodziny (ok.18),

- w szkole znajdują się uczniowie mający trudności w nauce (3 uczniów zdawało egzamin poprawkowy na koniec roku szkolnego),
- uczniowie z nadwagą i otyłością (ok.15),
- zdarzały się pojedyncze przypadki cyberprzemocy,
- niektórzy uczniowie mieli kontakt z papierosami, alkoholem,
- 1% uczniów twierdzi, że miało kontakt z narkotykami,
- odnotowano nieliczne przypadki samookaleczeń,
- uczniowie przewlekłe chorzy – uczeń z cukrzycą (1), z wadą serca (4), alergia, astma (32), inne – 1.

Wyniki badań pozwoliły na określenie problemów z zakresu zachowań ryzykownych występujących w szkole, którymi było:

- lekceważenie obowiązków szkolnych (brak systematyczności w nauce, nieprzygotowanie do zajęć, wagary i spóźnienia),
- część społeczności uczniowskiej ma niskie osiągnięcia edukacyjne, co wynika z braku motywacji do nauki oraz słabego rozwoju potrzeb poznawczych, (3 uczniów zdawało egzaminy poprawkowe na koniec roku szkolnego 2020),
- agresja fizyczna i słowna, przemoc psychiczna (ośmieszanie, zaczepki, izolowanie),
- wulgarne słownictwo, braki w kulturze osobistej (aroganie i niestosowne zachowania, brak dystansu, szacunku do osób dorosłych),
- wystąpiły przypadki zachowań ryzykownych – palenie papierosów, spożywanie alkoholu, używanie substancji psychoaktywnych (narkotyki),
- stosowanie agresji i przemocy (rodziców wobec dzieci, dzieci wobec rodziców, w kontaktach rówieśniczych),
- pojedyncze przypadki cyberprzemocy,
- brak równowagi psychicznej (przypadki samookaleczenia, zaburzenia odżywiania, zaburzenia depresyjne),
- często niska samoocena dzieci,
- nadal niski status społeczny i materialny poszczególnych rodziców,
- zaburzone więzi rodzinne, a tym samym niewystarczający wpływ wychowawczy środowiska rodzinnego,
- niewystarczające zainteresowanie rodziców problemami szkolnymi ucznia.

3.3. Analiza informacji od pedagoga szkolnego.

Informacje na temat podejmowania przez dzieci zachowań ryzykownych wg pedagoga są zgodne z danymi przekazywanymi przez wychowawców oraz uzyskanymi w wyniku analizy dokumentacji szkolnej.

Większość uczniów, wie jak się zachować w różnych sytuacjach, potrafi stosować się do obowiązujących norm i zasad. Umie nawiązywać poprawne relacje koleżeńskie, właściwie wywiązywać się z roli ucznia, chętnie podejmuje nowe aktywności.

Niektórzy uczniowie są istotnie zaniedbani ze strony opieki wychowawczej - rodzicielskiej.

W szkole zdarzały się sytuacje, w których dochodziło do prezentowania przez uczniów niewłaściwych postaw. Dotyczyły one zachowań uczniów klas młodszych jak również starszych (agresja słowna,

fizyczna, niewłaściwy sposób spędzania czasu wolnego, niestosowanie się do ustalonych zasad, norm, arogancja, lekceważenie dorosłych, brak dystansu, zaniedbywanie obowiązków uczniowskich).

Były to pojedyncze przypadki.

3.4 Analiza informacji z instytucji zewnętrznych – Policji, OPS –u.

Z instytucji wspierających szkołę w wychowaniu dzieci – wpłynęły pojedyncze informacje o przemocy w rodzinie; na bieżąco współpracujemy z kuratorami społecznymi – ok. 16 uczniów miało opiekę kuratora społecznego, rodziny wspierane były przez asystentów. Współpracowano z Policją i Sądem Rodzinnym.

IV. ANALIZA ODPOWIEDZI NA PYTANIA KLUCZOWE ZAWARTE W PROJEKCIE EWALUACJI

Pytania kluczowe:

1. Jaki jest stan emocjonalny uczniów, a w szczególności w zakresie:

- samoakceptacji,
- zadowolenia z życia,
- udziału w życiu społecznym,
- motywacji wewnętrznej?

Analizując uzyskane dane można stwierdzić, że zdecydowana większość badanych uczniów jest w **dobrej kondycji emocjonalnej**, uważa się za pewnych siebie i szczęśliwych. Uczniowie wiedzą, że mogą liczyć na pomoc i wsparcie ze strony rodziców, przyjaciół. Bez kontroli rodzicielskiej potrafią zarządzać własnymi środkami finansowymi zaspokajając własne potrzeby.

Zdecydowana większość uczniów ma swoje pasje w postaci: uprawiania sportu, korzystania z komputera. Czuje się akceptowana, lubiana przez kolegów i koleżanki w klasie oraz w szkole. Swoje stosunki z przyjaciółmi uczniowie określają wysoko, stosując określenia „jestem bardzo zadowolony i zadowolony”. Badani respondenci chętnie spędzają czas wolny z rówieśnikami, spotykają się popołudniami. Większość badanych uczniów twierdzi, że koledzy w klasie nie odnoszą się do nich w sposób sprawiający im przykrość. Uważają, że mogą łatwo otrzymać wsparcie od przyjaciół. Można powiedzieć, że w zespołach klasowych funkcjonuje pomoc koleżeńska i panują dobre relacje.

Zdaniem zdecydowanej większości uczniów rodzice ściśle określili zasady, wiedzą z kim i gdzie w wolnym czasie przebywa ich dziecko. W opinii uczniów istnieje nieliczna grupa rodziców, którzy raczej nie lub nie wiedzą z kim i gdzie ich dziecko spędza czas wolny.

Zdecydowana większość uczniów wskazała na bardzo dobre i dobre stosunki z rodzicami, ale 5 % uczniów stwierdziło, że ma bardzo zły kontakt z rodzicami.

Zasady i normy określone przez szkołę są znane zdecydowanej większości uczniów. Są jasno określone i większość społeczności szkolnej potrafi się do nich stosować.

Jednak istnieje w szkole niewielka grupa osób – która uważa się za nieszczęśliwych, nie ma przyjaciół, lub nie jest zadowolona ze swoich kontaktów z nimi. Ocenia swoje relacje z rodzicami - jako złe lub bardzo złe. Nie ma poczucia pewności siebie, spędza czas wolny samotnie.

2. Stosunek ucznia i jego ocena ryzykownych zachowań związanych z:

- a) używaniem dostępnych używek (alkohol, nikotyna, leki uspokajające),**
- b) używek niedostępnych legalnie – narkotyków, dopalaczy,**
- c) nagannych zachowań – wagary, zaniedbywanie obowiązków w rodzinie i w szkole, szkodliwe korzystanie z mediów,**
- d) przemocy fizycznej – bicie, dokuczanie, znęcanie,**
- e) przemocy słownej - obrażanie, dokuczanie, nękanie, cyberprzemocy.**

Z analizy w uzyskanych danych wynika, że nieliczni uczniowie mieli kontakt z alkoholem i papierosami. Zdecydowana większość badanych uczniów klas IV-VIII właściwie pojmuje definicje narkotyków, dopalaczy. Niektórzy uczniowie przebywają w towarzystwie znajomych, którzy biorą narkotyki. Niepokojący jest fakt, iż duża grupa badanych nie ma zadania lub prezentuje obojętność w stosunku do osób zażywających środki psychoaktywne. Informacje przekazywane uczniom o szkodliwości narkotyków, dopalaczy pochodzą od wychowawcy, z Internetu, telewizji. Zdecydowana większość uczniów w szkole nie spotkała się z zachęcaniem do zażywania środków psychoaktywnych, ale 3% badanych twierdzi, że ktoś proponował im narkotyki.

Uczniowie ok. (80%) są przekonani, że metody siłowe nie są sposobami rozwiązywania konfliktów. W porównaniu z ubiegłym rokiem o 14 % spadła przemoc rówieśnicza a 19% mniej uczniów stwierdziło, że nie rozpoczynało bójek. Badani respondenci nie zawsze przestrzegają ustalonych zasad zachowania, chociaż ich zdaniem są jasno określone przez szkołę oraz przez wychowawcę.

Z informacji uzyskanych od wychowawców, pedagoga, w szkole występowały przypadki niedostosowania społecznego.

3. Oszacowanie skali zdarzeń zachowań ryzykownych wśród uczniów w ostatnich 12 miesiącach, w tym z:

- h) cyberprzemocą,**
- i) treściami promującymi zachowania destrukcyjne,**
- j) sekstingiem,**
- k) groomingiem,**
- l) łańcuszkami szczęścia typu „Neknomination”,**
- m) zagrożeniem prywatności,**
- n) spamami.**

Z informacji uzyskanych od wychowawców, pedagoga, wynika, że w szkole w ostatnich 12 miesiącach pojawiły się pojedyncze przypadki występowania zachowań ryzykownych w zakresie cyberprzemocy. Innych zachowań wyżej wymienionych nie odnotowano.

4. Ustalenie kręgu osób do których uczniowie będą zgłaszali się po pomoc w sytuacjach dla nich niebezpiecznych lub zagrożenia.

Badani uczniowie zgłaszają się po pomoc w przypadku poczucia zagrożenia fizycznego i psychicznego. Najczęściej informują rodziców, kolegę, a w dalszej kolejności wychowawcę, pedagoga.

Biorąc pod uwagę ostatnie 12 miesięcy (przeprowadzona diagnoza w r. szk.2019/2020) i wyniki obecnej diagnozy można zauważyć, że uczniowie wiedzą do kogo zwrócić się o pomoc. O wsparcie w trudnej sytuacji proszą najczęściej osoby z najbliższego otoczenia, ale także pracowników szkoły.

Niepokojącym faktem jest to, że badani uczniowie niespełna połowa mają problem z określeniem skutecznej formy pomocy osobie uzależnionej odpowiadając, że nie mają zdania na ten temat lub wykazują obojętność. Tylko nieliczna grupa badanych respondentów wykazuje chęć niesienia pomocy osobie zażywającej środki psychoaktywne.

V. Podsumowanie

Z aktualnej diagnozy środowiska szkolnego wynika, że **czynnikami chroniącymi**, czyli wzmacniającymi ogólny potencjał zdrowotny uczniów i zwiększającymi ich odporność na działanie czynników ryzyka są czynniki:

- **związane z sytuacją rodzinną:**

- ✓ realizacja podstawowych potrzeb dziecka,
- ✓ silne więzi emocjonalne z rodziną (szczególnie z matką),
- ✓ konsekwencja w działaniach wychowawczych,
- ✓ właściwa i efektywna współpraca rodziców z pracownikami pedagogicznymi szkoły,
- ✓ propagowanie zdrowego stylu życia wolnego od nałogów,
- ✓ właściwe zainteresowanie dzieckiem,
- ✓ rodzina przekazująca wartości moralne,
- ✓ stawianie wymagań adekwatnych do możliwości dzieci,
- ✓ prawidłowa pozycja dziecka w rodzinie,

- **związane z grupą rówieśniczą:**

- ✓ przynależność do formalnej grupy rówieśniczej o pozytywnym charakterze – (praca w wolontariacie, w Samorządzie Uczniowskim, kółkach zainteresowań), aktywne uczestnictwa w życiu klasy,
- ✓ świadomość zagrożeń społecznych,
- ✓ umiejętności asertywne – odpierania presji i nacisków grupy,

- **związane z sytuacją szkolną:**

- ✓ życzliwi, wspierający nauczyciele,
- ✓ sprawiedliwe, motywujące ocenianie zgodne z WSO, przyjętymi regulaminami,
- ✓ osobisty przykład nauczycieli i innych pracowników szkoły – stały, systematyczny kontakt z nauczycielami, wychowawcami - (konsultacje, spotkania, sprawne interwencje),
- ✓ ciekawe, urozmaicone lekcje prowadzone metodami aktywizującymi,
- ✓ ciekawa urozmaicona oferta zajęć z projektów edukacyjnych,
- ✓ bogata oferta zajęć pozalekcyjnych, wycieczki, pokazy medialne,
- ✓ jasno sprecyzowane normy postępowania,

- ✓ sukcesy szkolne,
- ✓ indywidualizacja nauczania, skrupulatne stosowanie dostosowań edukacyjnych do indywidualnych możliwości uczniów,
- ✓ prawidłowe relacje w klasie,
- ✓ poczucie bezpieczeństwa w szkole,
- ✓ stwarzanie okazji do działania w różnych obszarach,
- ✓ odpowiednio dobrane programy profilaktyczne, działania psychoedukacyjne,
- ✓ wdrażanie nauczania włączającego – edukacja uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych,
- **osobowościowe uczniów:**
 - ✓ poczucie własnej wartości, wiara w swoje możliwości,
 - ✓ sprecyzowane cele życiowe i dążenie do nich,
 - ✓ asertywna postawa,
 - ✓ umiejętność radzenia sobie ze stresem i emocjami,
 - ✓ zdolność empatii,
 - ✓ zinternalizowane normy zachowań,
 - ✓ pasje i zainteresowania,
 - ✓ zainteresowanie nauką i własnym rozwojem,
 - ✓ ciekawość poznawcza.

2. Powyższa diagnoza ujawnia również **czynniki ryzyka**, czyli taki zbiór cech i zachowań uczniów oraz cech środowiska społecznego, który wiąże się z wysokim prawdopodobieństwem wystąpienia zachowań ryzykownych / np. sięganie po środki psychoaktywne / i stanowi zagrożenie dla prawidłowego rozwoju, zdrowia, bezpieczeństwa lub funkcjonowania społecznego. Są to w głównej mierze czynniki:

- **związane z sytuacją rodzinną:**
 - ✓ niewłaściwe postawy rodzicielskie, słabe zainteresowanie rozwojem i problemami dziecka,
 - ✓ trudna sytuacja losowa, rodzinna,
 - ✓ bezrobocie rodziców,
 - ✓ środowisko społeczne prezentujące i modelujące negatywne wzorce zachowań,
 - ✓ przebywanie dziecka w rodzinie dysfunkcyjnej,
 - ✓ dostrzeganie aprobaty, obojętności dorosłych dla zachowań ryzykownych dzieci,
 - ✓ częste i długotrwałe wyjazdy rodziców za granicę,
- **związane z grupą rówieśniczą:**
 - ✓ presja grupy,
 - ✓ kontakt z grupami przejawiającymi ryzykowne zachowania,
 - ✓ podatność na wpływy, bezkrytyczne naśladowanie zachowań,
- **związane z sytuacją szkolną:**
 - ✓ trudności w opanowaniu materiału szkolnego, wynikające między innymi ze znacznych zaległości w nauce z poprzednich lat szkolnych,
 - ✓ wagary, spóźnienia,
 - ✓ słaba integracja w zespole klasowym,

- ✓ niska motywacja do nauki,
- ✓ niewystarczająca pomoc w nauce ze strony domu rodzinnego,
- **czynniki osobowościowe:**
 - ✓ często niska, niestabilna samoocena szczególnie u młodszych dzieci, brak wiary w siebie i swoje możliwości,
 - ✓ brak odporności na stres,
 - ✓ problemy emocjonalne,
 - ✓ brak umiejętności radzenia sobie z problemami,
 - ✓ poczucie osamotnienia, odrzucenia,
 - ✓ problemy zdrowotne.

Powyższe dane wskazują na istotną potrzebę prowadzenia na bieżąco wnikliwej diagnozy środowiska, wzmoczonej pracy wychowawczej, zintegrowanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz dostosowania pracy psychologiczno-pedagogicznej do zmieniających się potrzeb uczniów i ich rodzin.

Mając na uwadze szczególną dbałość o prawidłowy rozwój naszych wychowanków podejmuje się działania mające na celu:

- **wzmacnianie czynników chroniących jako sprzyjających procesom rozwojowym i zdrowemu życiu,**
- **niwelowanie czynników ryzyka utrudniających dojrzewanie i sprzyjających dysfunkcjom.**

Szczegółowy zakres działań odnoszący się do profilaktyki na 3 poziomach został opracowany w Szkolnym Programie Wychowawczo - Profilaktycznym, podlega bieżącej ewaluacji, a tym samym usprawnianiu działań.

VI. WNIOSKI

Biorąc pod uwagę informacje uzyskane z kilku źródeł nasuwają się następujące wnioski:

1. Większość uczniów postrzega szkołę jako bezpieczną, uczniowie są zadowoleni ze swoich relacji rówieśniczych. Są w dobrej kondycji emocjonalnej, otrzymują wsparcie od rodziny i przyjaciół.
2. Istnieje w szkole niewielka grupa osób (5%) – która uważa się za nieszczęśliwych, nie ma przyjaciół, lub nie jest zadowolona ze swoich kontaktów z nimi. Ocenia swoje relacje z rodzicami - jako złe lub bardzo złe. Nie ma poczucia pewności siebie, spędza czas wolny samotnie.
3. Połowa rodziców nie określa dziecku zasad i norm zachowania. Natomiast pozostali badani znają i stosują określone przez szkołę i rodziców normy i zasady zachowania.
4. Uczniowie o niskiej samoocenie, izolowane oraz przejawiający ryzykowne zachowania wymagają wsparcia ze strony rodzica, wychowawcy, pedagoga oraz w razie potrzeby instytucji wspierających szkołę w wychowaniu.
5. Spędzanie wolnego czasu przez uczniów w formie aktywności ruchowej oraz czytelnictwa ukazało niepokojące wyniki. Aż 42% uczniów wskazało, że nie czyta książek dla przyjemności, a sięga po nie w wolnym czasie tylko 9% badanych uczniów. Natomiast jeśli chodzi o aktywność ruchową to jest ona podejmowana rzadko przez ok. 16% uczniów.

6. Zauważono, że uczniowie rzadziej spotykali się z rówieśnikami, mniej czasu poświęcali grom komputerowym.

7. Uczniowie posiadają wiedzę na temat substancji psychoaktywnych i ich wpływu na zdrowie człowieka, ale nie wiedzą w jaki sposób pomóc drugiej osobie. Nie zgłaszają występowania w szkole problemu narkomanii, alkoholizmu. Tylko pojedyncze osoby zwróciły uwagę na palenie papierosów przez uczniów w parku.

8. W szkole zdarzają się akty agresji - 21% badanych stwierdziła, że doświadczyła jej ze strony kolegów i koleżanek. Zjawiska agresji dotyczyły przemocy werbalnej, wyśmiewania, popychania, itp.

VII. REKOMENDACJE

1. W dalszym ciągu dbać o klimat organizacyjny szkoły, aby nadal stanowiła przyjazne środowisko dla każdego ucznia i umożliwiała pełny rozwój w sferze emocjonalnej, społecznej i zdrowotnej.

2. Wzmocnić współpracę z rodzicami uczniów potrzebujących pomocy z(korzystanie z poradni specjalistycznych oraz instytucji wspierających szkołę).

3. Organizować zajęcia integrujące zespół klasowy, zwiększyć poczucie akceptacji uczniów w społeczności szkolnej.

4. Zachęcać uczniów do podejmowania aktywności fizycznej, większego zaangażowania w zajęcia wychowania fizycznego, propagować czytelnictwo – korzystanie z zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań.

5. Zwiększyć wzrost kompetencji wychowawczych rodziców - pedagogizacje na zebraniach.

6. Otoczyć opieką uczniów o niskiej samoocenie w celu minimalizowania pojawienia się u nich zachowań ryzykownych stanowiących zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju.

7. Zadbać o systematyczne i urozmaicone formy psychoedukacji (w zakresie uzależnień oraz innych zachowań ryzykownych oraz ukazywać sposoby pomocy - (zajęcia grupowe, praca indywidualna, pokaz filmów, bieżące interwencje profilaktyczne, akcje plakatowe).

VIII. ZAŁĄCZNIKI

1. Kwestionariusz ankiety dla uczniów- załącznik nr 1

Ewaluację opracował zespół w składzie :

Barbara Habaj, Danuta Kurowska, Dorota Osuchowska